

Rekenkamer Pekela

Rapport DoeMee onderzoek 2024

Energiebesparingsplicht en Informatieplicht Energiebesparing

November 2024

Colofon

Samenstelling Rekenkamer Pekela

Voorzitter: Joop Roebroek

Leden: Jan Dirk Gardenier
Martijn Broekhuizen

Secretaris: Hanneke van Barneveld

Telefoon: 0599-320220

E-mail: rekenkamer@pekela.nl

Inhoudsopgave

1 Inleiding	
1.1 Aanleiding	1
1.2 Doel en onderzoeksvragen	1
1.3 Leeswijzer	2
2 Beleidsopzet	
2.1 Inleiding	4
2.2 Energiebesparingsplicht	4
2.3 Informatieplicht energiebesparing	6
2.4 Rol en taakverdeling	7
2.5 Financiën	7
3 De resultaten voor gemeenten	
3.1 Inleiding	9
3.2 De helderheid van rollen en taken	9
3.3 De energiebesparingsplicht in de begroting	10
3.4 Het sturen op toezicht en handhaving	11
3.5 De eigen uitvoering naast de omgevingsdienst	20
3.6 De informatie-uitwisseling met de gemeenteraad	21
4 De energiebesparings- en informatieplicht: de situatie in Pekela nader bezien	
4.1 Inleiding	23
4.2 De rol van de Groningse Omgevingsdienst	23
4.3 De resultaten van toezicht en handhaving	23
4.4 De organisatie van het toezicht	24
4.5 De resultaten van de uitvoering in cijfers	24
4.6 De voortgangsrapportages	26
4.7 Uitvoering energietoezicht 2014	27
4.8 Memo business case	27
Bijlage 1: Onderzoeksproces, onderzoeksmethoden en de kwaliteit van de informatie	29
Bijlage 2: Overzicht van overheden die aan het onderzoek hebben deelgenomen	34

Begrippenlijst

Bal	Besluit activiteiten leefomgeving
Bbl	Besluit bouwwerken leefomgeving
Boa	Buitengewoon opsporingsambtenaar
EML	Erkende maatregelenlijst
KPI	Kritische prestatie indicator
LHSO	Landelijke Handhavingsstrategie Omgevingsrecht
VVR	Vereniging van Rekenkamers
RES	Regionale Energiestrategie
RVO	Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
SPUK IBP VTH	Specifieke uitkering voor de uitvoering van het interbestuurlijk programma versterking VTH- stelsel
SPUK THE	Specifieke uitkering toezicht en handhaving energiebesparingsplicht
VTH	Vergunningverlening, toezicht en handhaving
VUE	Versterkte uitvoering energiebesparingsplicht

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

In dit VVR DoeMee-onderzoek 2024 doen in totaal 109 rekenkamers onderzoek naar de energiebesparingsplicht en de informatieplicht energiebesparing, op initiatief en onder begeleiding van de Vereniging van Rekenkamers (VVR).

Energiebesparingsplicht

Sinds 1993 geldt de verplichting voor bedrijven en instellingen om zuinig om te gaan met energie. Sinds 2008 zijn bedrijven en instellingen die jaarlijks meer dan 50.000 kWh stroom of 25.000 m3 aardgas gebruiken verplicht energiebesparende maatregelen te nemen. Het gaat hierbij specifiek om investeringen die zij binnen vijf jaar kunnen terugverdienen.

Informatieplicht energiebesparing

Bedrijven en instellingen zijn vanaf 1 juli 2019 verplicht eens in de 4 jaar actief informatie te verstrekken aan hun omgevingsdienst over de energiebesparende maatregelen die zij hebben genomen. De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) beheert het digitale loket waarmee bedrijven dit aan hun omgevingsdienst laten weten. Indien bedrijven/instellingen voldoen aan de informatieplicht, betekent dit niet dat zij ook automatisch voldoen aan de energiebesparingsplicht.

Taakverdeling toezicht en handhaving

Gemeenten en provincies hadden de uitoefening van toezicht en handhaving van bovenstaande verplichtingen in de meeste gevallen gemandateerd aan hun omgevingsdienst, maar sommige gemeenten en provincies voerden zelf de toezichts- en handhavingstaken uit. In 2022 is echter door bedrijven, instellingen en het bevoegd gezag aangegeven het toezicht bij voorkeur door één partij te laten uitvoeren. Dit is efficiënter en verlaagt de lastendruk. De energiebesparings- en informatieplicht zijn daarom toegevoegd aan het Basistakenpakket van omgevingsdiensten per 1 juli 2023. Het is dus de omgevingsdienst die het toezicht uitvoert in opdracht van het bevoegd gezag.

In deze rapportage heeft de rekenkamer de uitkomsten van het onderzoek nader toegespitst op de uitkomsten voor de gemeente Pekela.

1.2 Doel en onderzoeksvragen

De centrale vraag van het DoeMee-onderzoek luidt: *Welke inspanningen plegen gemeenten en provincies bij het toezicht en de handhaving van de energiebesparingsplicht en de informatieplicht energiebesparing en wat zijn daarvan de resultaten?*

Meer specifiek geeft het onderzoek per betrokken organisatie zicht op:

- 1 Voor gemeenten en provincies
 - a. de manier waarop gemeenten en provincies het invullen van de energiebesparings- en informatieplicht hebben opgenomen in hun begroting;
 - b. de manier waarop gemeenten en provincies sturen op toezicht en handhaving van de energiebesparings- en Informatieplicht energiebesparing door de omgevingsdienst;
 - c. de manier waarop gemeenten en provincies (en waterschappen) zelf – naast de opdracht aan de omgevingsdienst – uitvoering geven aan toezicht en handhaving van de energiebesparings- en Informatieplicht energiebesparing;
- 2 Voor omgevingsdiensten
 - a. de mate waarin omgevingsdiensten zicht hebben op de bedrijven en instellingen die onder de verplichtingen vallen;
 - b. de mate waarin omgevingsdiensten zicht hebben op bedrijven en instellingen die zich niet aan de Informatieplicht energiebesparing houden en de wijze waarop de omgevingsdiensten contact maken met deze bedrijven en instellingen;
 - c. de manier waarop omgevingsdiensten toezien en handhaven op de uitvoering van de verplichting tot het treffen van energiebesparende maatregelen en de Informatieplicht energiebesparing; inclusief het aantal jaren dat zij nodig hebben om alle bedrijven en instellingen te controleren en de prioriteiten die zij stellen;
 - d. de resultaten van deze werkwijze in termen van aantal bezochte bedrijven, ingezette uren, aantal geconstateerde overtredingen, eventuele sancties, aantal en aard van de daadwerkelijk getroffen maatregelen en indien mogelijk de gerealiseerde energiebesparing;
- 3 Verantwoording
 - a. de afspraken die gemeenten en provincies hebben gemaakt met de omgevingsdienst over monitorings- en verantwoordingsinformatie (denk aan doelstellingen (KPI's), informatie over de uitvoering, (tussentijdse) evaluaties, bereikte resultaten);
 - b. de kwaliteit van de rapportages van de omgevingsdiensten aan de deelnemende gemeenten en provincies over de uitvoering van toezicht en handhaving op de energiebesparings- en informatieplicht en de daarmee bereikte resultaten;
 - c. de kwaliteit van de informatieverstrekking van de colleges aan hun gemeenteraden/Provinciale Staten over de uitvoering van toezicht en handhaving op de energiebesparings- en informatieplicht door de omgevingsdiensten én hen zelf en de daarmee bereikte resultaten.

1.3 Leeswijzer

In [hoofdstuk 2](#) wordt de beleidsopzet beschreven en nader ingegaan op beide verplichtingen, eventuele wijzigingen in en aanvullingen op de verplichtingen, de rol en taakverdeling en de financiën. In [hoofdstuk 3](#) zijn de enquêteresultaten per deelnemende overheid weergegeven en beschreven. [Hoofdstuk 4](#) geeft vervolgens nadere duiding aan de resultaten op basis van de deskstudie en de focusgroepen. Het rapport sluit af met de belangrijkste conclusies in [hoofdstuk 5](#), gevolgd door een literatuurlijst. In [bijlage 1](#) is een beschrijving van het

onderzoeksproces en de onderzoeksmethoden gegeven en wordt tevens gereflecteerd op de kwaliteit van de informatie. In [bijlage 2](#) bevat een overzicht van de overheden die aan het onderzoek hebben deelgenomen.

2. Beleidsopzet

2.1 Inleiding

In onderstaand hoofdstuk worden de beleidsopzet en de rollen en taakverdeling van de decentrale overheden rondom toezicht en handhaving op de energiebesparingsplicht en informatieplicht energiebesparing beschreven.

2.2 Energiebesparingsplicht

De plicht om energie te besparen is al sinds 1993 van kracht (destijds vastgelegd in de Wet milieubeheer). Bedrijven en instellingen die jaarlijks meer dan 50.000 kWh stroom of 25.000 m³ aardgas gebruiken¹, zijn sinds 2008 verplicht energiebesparende maatregelen te nemen (de energiebesparingsplicht). Het gaat hierbij specifiek om investeringen die bedrijven binnen vijf jaar kunnen terugverdienen. Bedrijven en instellingen moeten hierover sinds 1 juli 2019 eens in de vier jaar rapporteren (informatieplicht). Deze verplichtingen maakten onderdeel uit van de Wet milieubeheer en zijn per 1 januari 2024 in de Omgevingswet opgenomen.²

Om bedrijven/instellingen te helpen aan de energiebesparingsplicht te voldoen, heeft de rijksoverheid de Erkende Maatregelenlijsten energiebesparing (EML, verder: de maatregelenlijst) opgesteld. Deze lijst bevat energiebesparende maatregelen met een terugverdientijd van 5 jaar of minder.⁸ Bij de introductie van de maatregelenlijst is regelmatige actualisatie aangekondigd, om actueel te blijven wat betreft techniek, investeringskosten en energieprijzen. In de maatregelenlijst is een onderverdeling gemaakt in: gebouwen (bijvoorbeeld het plaatsen van zonnepanelen), faciliteiten (bijvoorbeeld energiebesparende maatregelen voor de productie, het transport en het gebruik van stoom) en processen (bijvoorbeeld energiebesparende maatregelen voor het in koel- of vriesmeubelen, of koel- of vriescellen bewaren van producten).

¹ Het gemiddelde jaarlijkse verbruik van een huishouden (2022) is 2479 kWh elektriciteit en 1169 m³ gas. 50.000 kWh stroom en 25.000 m³ gas is dus gelijk aan het jaarlijks verbruik van ongeveer 20 huishoudens. Prijsverandering energierekening | CBS.

² Wet Milieubeheer (<https://wetten.overheid.nl/BWBR0003245/2024-03-30>)

Wijzigingen per 1 juli 2023

Sinds 1 juli 2023 zijn wijzigingen in de energiebesparingsplicht doorgevoerd. Vanaf juli 2023 is de energiebesparingsplicht verbreed naar verduurzaming van het energieverbruik. Dit betekent dat de energiebesparingsplicht is uitgebreid met CO₂-reducerende maatregelen en dat maatregelen voor het produceren van duurzame energie en elektrificatie, met een terugverdientijd van vijf jaar of minder, zijn toegevoegd aan de verplichting. Daarnaast is de doelgroep waarvoor de energiebesparingsplicht geldt uitgebreid naar bedrijven en instellingen die onder het Europese emissiehandelssysteem (EU ETS) vallen. Ook de glastuinbouw en bedrijven die een omgevingsvergunning milieu nodig hebben, zoals afvalverwerkingsbedrijven en bedrijven in de zware industrie, vallen per 1 juli 2023 onder de plicht.

Als onderdeel van de wijzigingen die sinds 1 juli 2023 in werking zijn getreden, is de maatregelenlijst opnieuw doorgerekend en beoordeeld door externe consultants, in samenwerking met RVO. De erkende maatregelen zijn aangepast naar de stand van de techniek, de huidige energieprijzen en de investeringskosten. Ook zijn nieuwe potentiële maatregelen geïnventariseerd en aangeleverd, mede gevoed door de vraag aan brancheverenigingen en marktpartijen om nieuwe maatregelen voor te stellen en aan te leveren.³ Onder andere is een verplichting voor het doorvoeren van maatregelen voor de productie van of de overstap op hernieuwbare energie(dragers) toegevoegd aan de lijst, mits deze een terugverdientijd hebben van vijf jaar of minder en leiden tot een verlaging van de CO₂-uitstoot.

Energielabel C

Een andere verplichting die per 1 juli 2023 geldt is dat een kantoorgebouw minimaal energie- label C moet hebben. Dit betekent een energielabel met een primair fossiel energiegebruik van maximaal 225 kWh per m² per jaar. Voldoet het gebouw niet aan de eisen, dan mag het niet meer als kantoor gebruikt worden. Dit is formeel geen onderdeel van de energie- besparingsplicht, maar de gemeente is wel het bevoegd gezag om toe te zien op deze verplichting en besteed controle in veel gevallen uit aan de omgevingsdienst. Daardoor draagt deze verplichting wel bij aan een toename in taken van gemeenten en omgevingsdiensten als het gaat om energiebesparing.

Inwerkingtreding omgevingswet

Sinds op 1 januari 2024 de Omgevingswet in werking is getreden, is de energiebesparingsplicht opgenomen in artikel 5.15 onder het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal, milieubelastende activiteiten op een locatie) en in artikel 3.84 van het Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl, gaat over gebouwen op een locatie, de zogenoemde gebruiksfuncties). Er wordt in de Omgevingswet niet meer gesproken van een 'inrichting', maar van regulering per milieubelastende activiteit. Dit is een activiteit die nadelige gevolgen voor het milieu kan veroorzaken. Het kan dus zijn dat voor één locatie twee verschillende actoren een energie- besparingsplicht hebben: één organisatie die de milieubelastende activiteit uitvoert en één organisatie die eigenaar is van het gebouw (de 'drijver van de inrichting').

³ Staatscourant 2023, 15844 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen (officielebekendmakingen.nl).

2.3 Informatieplicht energiebesparing

Bedrijven en instellingen zijn vanaf 1 juli 2019 verplicht eens in de 4 jaar actief informatie te verstrekken aan hun omgevingsdienst over de energiebesparende maatregelen die zij hebben genomen. De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) beheert het digitale loket waarmee bedrijven dit aan hun omgevingsdienst laten weten. Hierin fungeert RVO dus als een soort ‘doorgeefluik’.

Als uitgangspunt gebruiken bedrijven en instellingen de maatregelenlijst. In de rapportage geven zij vervolgens per erkende maatregel aan of deze wel/niet is uitgevoerd en of een alternatieve maatregel is uitgevoerd. Het digitale loket maakt automatisch een code aan, de zogenaamde rubriceringscode. De omgevingsdienst kan op basis van deze code besluiten om locatie(s) te controleren, indien bijvoorbeeld blijkt dat het bedrijf nog veel erkende maatregelen moet uitvoeren en/of beperkt aan de energiebesparingsplicht voldoet. De code wordt bepaald op basis van vier criteria: 1) de mate waarin het bedrijf aan de energiebesparingsplicht voldoet, op basis van de gegeven antwoorden op de erkende maatregelenlijst, 2) het jaarlijks energieverbruik van de locatie, 3) de eventuele aanwezigheid van monumentale gebouwen en 4) het aantal geselecteerde categorieën van de Faciliteiten en Procesmaatregelenlijsten. De code R1 heeft de hoogste prioriteit bij toezicht en bij een code van R4 is in principe voldaan aan de energiebesparingsplicht.⁴ Indien bedrijven/instellingen voldoen aan de informatieplicht (informatie aanleveren), betekent dit niet dat zij ook automatisch voldoen aan de energie- besparingsplicht (het treffen van energiebesparende maatregelen).

Zoals onder paragraaf 2.2 beschreven is de eigenaar van het gebouw (de ‘drijver van de inrichting’) sinds invoering van de omgevingswet verantwoordelijk voor het uitvoeren van de gebouwmaatregelen. De organisatie die de activiteit(en) uitvoert is verantwoordelijk voor het treffen van de activiteit-gebonden maatregelen. Beide partijen zijn verplicht de informatie- plichtrapportage in te dienen via het e-loket van RVO, de digitale omgeving van RVO. In enkele gevallen kan het zijn dat de gebouweigenaar ook de informatieplichttrapportage indient voor de activiteit gebonden maatregelen van zijn huurder(s). Dit zijn met name bedrijfstakken waarvoor de gemeente onder de Omgevingswet de (milieu)regels bepaalt, zoals voor kantoren of winkels.

Onderzoeksplicht

Naast de informatieplicht hebben locaties van bedrijfstakken waarvoor onder de Omgevingswet het Rijk de milieuregels bepaalt, of met een jaarlijks energiegebruik vanaf 10 miljoen kWh elektriciteit of 170.000 m3 aardgas(equivalent), een onderzoeksplicht energiebesparing sinds 1 juli 2023. De onderzoeksplicht is alleen voor activiteit-gebonden maatregelen en geldt niet voor gebouw-gebonden maatregelen. Deze verplichting valt buiten dit onderzoek/de onderzoeksperiode, maar draagt wel bij aan de toename aan taken voor gemeenten en omgevingsdiensten. Vergelijkbaar met de informatieplicht moeten voor deze locaties eens in de vier jaar worden onderzocht welke energiebesparende maatregelen genomen dienen te worden. Hier moet ook via het e-loket van RVO over worden gerapporteerd.

⁴ Toelichting rubriceringscode informatieplicht (RVO, 2023).

2.4 Rol en taakverdeling

Voor de meeste bedrijven en instellingen was de gemeente vóór 1 juli 2023 het bevoegd gezag voor de energiebesparingsplicht en informatieplicht. Dit houdt in dat de gemeente het bestuursorgaan was dat een vergunningaanvraag behandelde, meldingen ontving en bevoegd was voor toezicht en handhaving. De provincies waren het bevoegd gezag voor locaties met een milieubelastende activiteit uit afdeling 3.3 van het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal). Dit zijn ‘complexe bedrijven’, zoals energiecentrales, die een omgevingsvergunning nodig hebben voor hun milieubelastende activiteiten.⁵

Per 1 juli 2023 is de energiebesparings- en informatieplicht toegevoegd aan het basistakenpakket van de omgevingsdiensten. Het is dus per 1 juli 2023 de omgevingsdienst die het toezicht en de handhaving uitvoert op de energiebesparings- en informatieplicht in opdracht van gemeenten en provincies. Daarvoor hadden gemeenten en provincies in veel gevallen de uitoefening van het toezicht en de handhaving van de energiebesparingsplicht ook al gemandateerd aan hun omgevingsdienst. Echter waren er ook provincies en gemeenten die zelf toezicht en handhaving op de verplichtingen uitvoerden. In 2022 is door bedrijven, instellingen en het bevoegd gezag aangegeven het toezicht bij voorkeur door één partij te laten uitvoeren. Vandaar dat het toezicht en de handhaving sinds 1 juli 2023 volledig bij omgevingsdiensten is neergelegd.

RVO is verantwoordelijk voor het digitale loket (e-loket) waarmee aan de rapportageverplichtingen kan worden voldaan. Daarnaast zorgt zij voor het rubriceren van informatie en het beschikbaar maken van de informatie voor het bevoegd gezag en in het verlengde daarvan de omgevingsdiensten.

2.5 Financiën

De omgevingsdiensten ontvangen middelen van gemeenten en provincies voor de uitvoering van toezicht en handhaving op de energiebesparingsplicht. Hiervoor stellen omgevingsdiensten over het algemeen werkplannen op of stellen ze dienstverleningsovereenkomsten op. In 2022 was de energiebesparingsplicht nog niet in het basistakenpakket van de omgevingsdiensten opgenomen, maar besteedden veel gemeenten de taken rondom toezicht en handhaving van de verplichtingen al wel uit aan omgevingsdiensten. In 2022 hebben de omgevingsdiensten van hun deelnemers (zowel gemeenten als provincies) circa € 11 miljoen ontvangen.⁶

Om de capaciteit van de omgevingsdiensten voor toezicht en handhaving van de verplichtingen te versterken, vanwege de uitbreiding van het takenpakket met de taken rondom de energiebesparings- en informatieplicht, heeft het Rijk sinds 2019 verschillende subsidies beschikbaar gesteld. In Tabel 1 is een overzicht opgenomen van alle Rijksregelingen van 2019 tot en met 2026 en bijbehorende bedragen. In de periode van 2019 tot 2023 is

⁵ Milieuregels in het Bal voor complexe bedrijven | Informatiepunt Leefomgeving (iplo.nl)..

⁶ Onderzoek omgevingsdiensten in beeld 2022 (TwynstraGudde, 2023).

€ 19,5 miljoen beschikbaar gesteld (verdeeld over drie rondes) vanuit de Versterkte Uitvoering Energiebesparing en Informatieplicht (VUE). Met deze middelen konden omgevingsdiensten, via Rijkswaterstaat, externe capaciteit inzetten voor bijvoorbeeld bedrijfscontroles. Ook konden omgevingsdiensten van 2022 tot en met 2024 gebruik maken van de specifieke uitkering voor activiteiten in het interbestuurlijk programma versterking VTH-stelsel (SPUK IBP VTH). Dat programma richt zich met name op versterking van de omgevingsdiensten en het VTH-stelsel. Daarbij wordt ingezet op de versterking van de inzet op milieucriminaliteit, het verbeteren van de informatiehuishouding en datakwaliteit en de versterking van de kennisopbouw en kennisdeling.

Daarnaast is voor de periode 2022 – 2026 door het Rijk € 56 miljoen beschikbaar gesteld aan de omgevingsdiensten, de Specifieke Uitkering Toezicht en Handhaving Energiebesparingsplicht (SPUK THE), voor een extra impuls vanwege de uitbreiding van het takenpakket.⁷ Waar de VUE met name gericht was op het vergroten van de externe capaciteit, heeft de SPUK THE juist het doel de eigen capaciteit en kennis van de omgevingsdienst te versterken. De SPUK THE-regeling vereist minimaal 20% cofinanciering van gemeenten en provincies.

Tabel 2.1 **Overzicht rijksregelingen m.b.t energiebesparingsplicht 2019-2026**

Jaartal	Financiering	Bedrag
2019-2023	Versterkte Uitvoering Energiebesparing en Informatieplicht (VUE)	€ 19,5 miljoen
2022-2024	Specifieke Uitkering voor activiteiten in het interbestuurlijk programma versterking VTH stelsel (SPUK IBP VTH)	€ 18 miljoen
2022-2026	Specifieke Uitkering Toezicht en Handhaving Energiebesparingsplicht (SPUK THE)	€ 56 miljoen

⁷ <https://open.overheid.nl/documenten/ronl-5df66568a2cd4238899ccbc38e429324ec9bf44d/pdf>

3. De resultaten voor de gemeenten

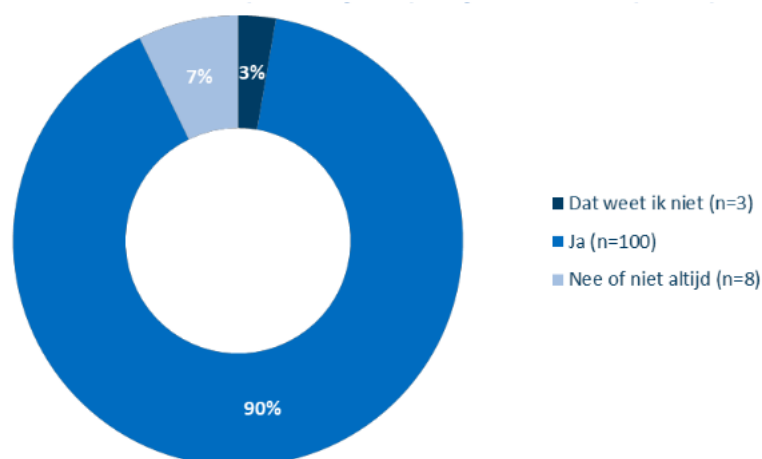
3.1 Inleiding

in dit hoofdstuk worden de resultaten voor de gemeenten gepresenteerd. Dat betekent dat per onderdeel (deelvraag) van het onderzoek allereerst wordt geschetst welke de resultaten zijn voor alle gemeenten die hebben deelgenomen aan het onderzoek. Daarbij wordt vervolgens een beschrijving gegeven van het beleid inzake de energiebesparings- en informatieplicht binnen de gemeente Pekela. Dat maakt het mogelijk ook een indruk te krijgen van de stand van zaken bij de gemeente, en waar mogelijkheden liggen om tot verbeteringen/aanpassingen van beleid te komen.

3.2 De helderheid van rollen en taken

In het onderzoek is onderzocht in hoeverre rollen en taken van de gemeente en de omgevingsdienst met betrekking tot het toezicht op de energiebesparings- en de informatieplicht op dit moment duidelijk zijn. Het onderstaande diagram geeft zicht op de antwoorden vanuit de gemeenten.

Diagram 1: Zijn de rollen en taken van de gemeente en omgevingsdienst met betrekking tot het toezicht op de energiebesparings- en informatieplicht op dit moment duidelijk? (n=111)⁸

Het grootste deel van de gemeenten (90%) geeft aan dat de taken en rollen van de gemeente en de omgevingsdienst met betrekking tot het toezicht op de energiebesparings- en informatieplicht op dit moment duidelijk zijn.

Een klein deel (7%) geeft aan dat dit niet het geval is. Van de gemeenten die dit hebben geantwoord, komt een deel (2 van de 8) uit Zuid-Limburg. Deze gemeenten geven aan dat de Regionale Uitvoeringsdienst Zuid-Limburg (RUD LN) op dit moment in de opstartfase van het energietoezicht verkeert en dat de rollen en taken nog niet helemaal duidelijk zijn voor de

⁸ Het n-getal geeft aan hoeveel gemeenten deze vraag hebben beantwoord.

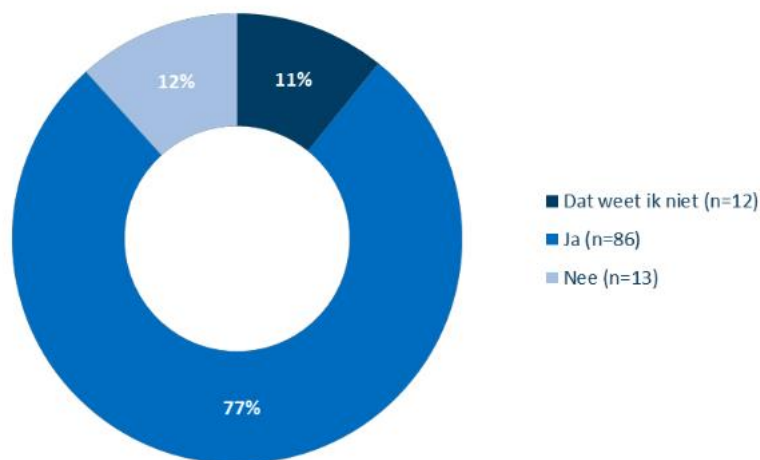
gemeenten. Ook bij de andere gemeenten die aangeven dat de taken nog niet helemaal helder zijn, komt dit met name omdat de taakverdeling nog niet helemaal is ingeregeld.

Voor de gemeente Pekela geldt dat zij tot de grote groep gemeenten behoort waar de rollen en taken van gemeenten, provincies en omgevingsdienst met betrekking tot het toezicht op de energiebesparings- en informatieplicht op dit moment duidelijk zijn. De energiebesparingsplicht maakt bij de Omgevingsdienst Groningen impliciet als taakveld onderdeel uit van het VTH-stelsel (stelsel van vergunningsverlening, toetsing en handhaving). De Omgevingsdienst Groningen zoekt nog naar kaders om deze taken een eigen plaats te geven.

3.3 De energiebesparingsplicht en informatieplicht in de begroting

Er is nagegaan op welke wijze de energiebesparings- en informatieplicht in de begroting is opgenomen. In ruim driekwart van de gemeenten (77%) is de opdracht tot toezicht en handhaving van de energiebesparingsplicht aan de omgevingsdienst in de begroting van de gemeente opgenomen.

Diagram 2: Is de opdracht tot toezicht en handhaving van de energiebesparingsplicht aan de omgevingsdienst in de begroting van uw gemeente opgenomen? (n = 111)

In ruim driekwart van de gemeenten is de opdracht tot toezicht en handhaving van de energiebesparingsplicht aan de omgevingsdienst opgenomen in de begroting van de gemeente.

De gemeenten die 'anders' hebben geantwoord, geven aan dat het via een uitvoeringsprogramma/werkprogramma loopt, via een bijdrage aan verbonden partijen, als extra opdracht aan de omgevingsdienst (2 gemeenten) of onder het overkoepelende thema 'duurzaamheid'.

Diagram 3: Op welke wijze is de energiebesparingsplicht opgenomen in de begroting? (n=91)

Het budget voor de opdracht aan de Omgevingsdienst Groningen valt in Pekela onder het overkoepelende onderwerp 'Omgevingsdiensten'. Daarbij is geen specifiek bedrag apart geormerkt voor het toezicht en handhaving van de energiebesparingsplicht.

De wijze waarop het budget wordt bepaald

In veel gevallen wordt door de omgevingsdienst een inschatting gemaakt van het aantal bedrijven dat aan de verplichtingen moet voldoen, hetgeen vervolgens gecombineerd wordt met het geschatte aantal uren dat nodig is voor de controle per object en de prijs per controle (kengetallen per omgevingsdienst). De werkzaamheden worden vervolgens vaak vastgesteld in een projectplan of werkprogramma. In veel gevallen is aangegeven dat dit in goede afstemming met de omgevingsdienst gebeurt.

De bijdragen vanuit de SPUK THE hebben er in enkele gevallen voor gezorgd dat de gemeente de opgave heeft kunnen versnellen en het budget voor een aantal jaren gegarandeerd is. In deze gevallen is het budget vanuit SPUK THE leidend. In een enkel geval wordt aangegeven dat de provincie bijdraagt aan het budget voor de gemeenten.

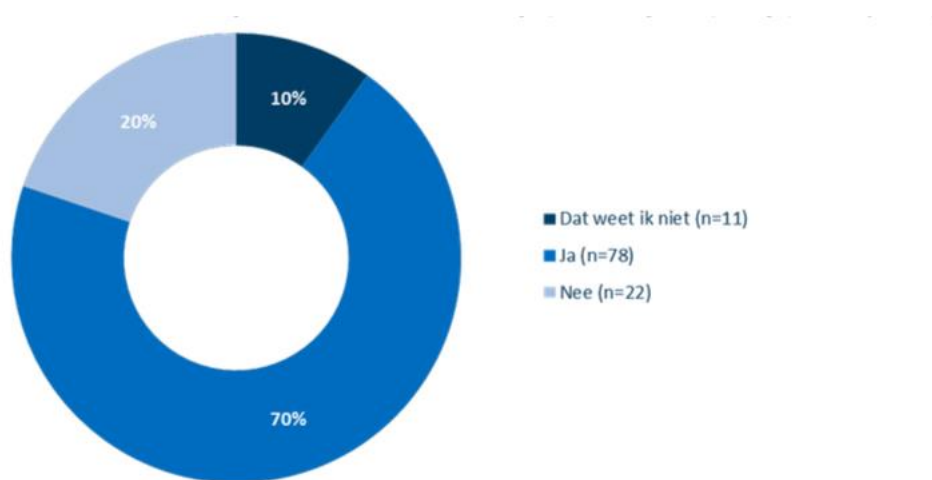
Het budget voor de opdracht aan de Omgevingsdienst Groningen is gebaseerd op de omvang van het energierelevante inrichtingenbestand en de kengetallen op de relevante producten.

3.4 Het sturen op toezicht en handhaving

Het formuleren van een opdracht richting omgevingsdiensten

Gemeenten zijn verplicht het mandaat voor toezicht en handhaving op de energiebesparings- en informatieplicht aan hun omgevingsdienst te geven. Onderstaande diagram geeft weer of er een opdracht aan de omgevingsdienst is geformuleerd door de gemeente aan de omgevingsdienst.

Diagram 4: Is door uw gemeente een opdracht geformuleerd voor de omgevingsdienst over de invulling van toezicht en handhaving van de energiebesparingsplicht? (n=111)

Uit het diagram kan worden afgelezen dat driekwart van de gemeenten (70%) aangeeft dat een opdracht is geformuleerd voor de omgevingsdiensten. Bijna een vijfde van de gemeenten (20%) geeft aan dat geen opdracht is geformuleerd. Bij één op de tien gemeenten (10%) is niet bekend niet of een opdracht geformuleerd is.

De redenen waarom er geen opdracht geformuleerd is, lopen uiteen. Een aantal gemeenten geeft aan dat dit onderdeel is van de basistaak van de omgevingsdienst en het daardoor niet nodig is een aanvullende opdracht te formuleren. In andere gevallen is de rol- en taakverdeling tussen de gemeente en omgevingsdienst nog niet duidelijk en moet de opdracht nog geformuleerd worden.

De RUD Limburg Noord geeft aan een netwerk organisatie te zijn en geen uren kon inzetten voor toezicht- en handhaving op de energiebesparingsplicht en informatieplicht. De gemeente Venlo heeft daarom een externe partij benaderd om de controles op de verplichtingen uit te voeren. In twee gevallen is door gemeenten aangegeven dat zij zelf het toezicht uitvoeren en er dus geen opdracht richting de omgevingsdiensten is geformuleerd.

In 2019 is middels een schriftelijke opdrachtverlening een opdracht verleend. In de jaren daarna zijn de taken, voor zover mogelijk (personeelstekort en corona) conform deze opdracht uitgevoerd. Vanaf 1 juli 2024 zijn deze taken onderdeel van het basistakenpakket van omgevingsdiensten. De Omgevingsdienst Groningen heeft vanaf 1 januari 2024 besloten daar verder invulling aan te geven.

Op welke wijze is de opdracht richting de omgevingsdiensten geformuleerd?

De vraag is voorgelegd op welke wijze de opdracht voor de omgevingsdienst over de invulling van toezicht en handhaving op de energiebesparingsplicht is geformuleerd. Het onderstaande diagram geeft zicht op de antwoorden vanuit de gemeenten.

Diagram 5: Op welke wijze s de opdracht voor de omgevingsdienst over de invulling van toezicht en handhaving op de energiebesparingsplicht geformuleerd? (meer antwoorden mogelijk) (n=78)

Veertien gemeenten geven aan een gemeenschappelijke regeling te hebben opgesteld volgens de Wet gemeenschappelijke regelingen. Daarnaast geven elf gemeenten aan dat de werkzaamheden zijn benoemd in een opdrachtformulier en vier gemeenten dat er een schriftelijke overeenkomst is opgesteld. Vier gemeenten geven aan niet te weten hoe de opdracht is geformuleerd. Een groot deel van de gemeenten gaf 'anders, namelijk' (45 gemeenten) aan. In de meeste gevallen is in dat geval de opdracht geformuleerd in een jaarlijks uitvoeringsprogramma of in een jaarlijks werkplan of werkprogramma. In enkele gevallen is aanvullend op een jaarplan ook een meerjarenplan geformuleerd.

In 2019 is middels een schriftelijke opdrachtverlening aan de Omgevingsdienst Groningen een opdracht verleend. In de jaren daarna zijn de taken, voor zover mogelijk (personeelstekort en corona) conform deze opdracht uitgevoerd.

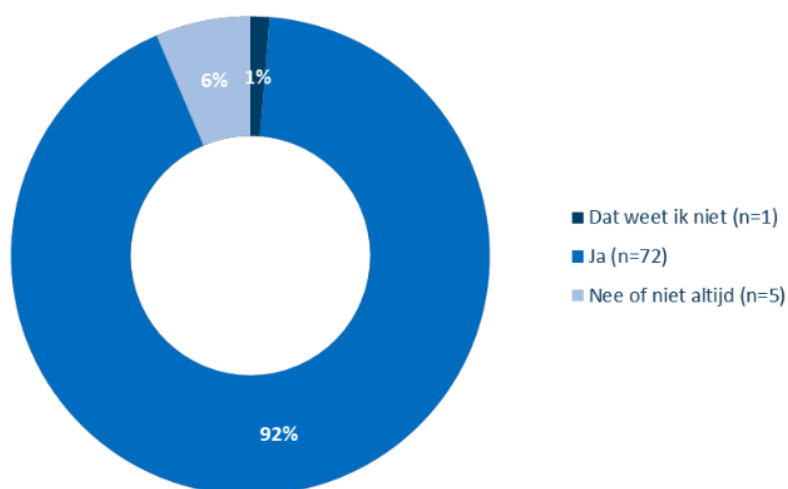
De uitvoering van de opdracht in de praktijk

Nagegaan is of de geformuleerde opdracht door de omgevingsdienst in praktijk ook wordt uitgevoerd. Het onderstaande diagram geeft zicht op de antwoorden vanuit de gemeenten.

Het overgrote deel van de gemeenten (92%) geeft aan dat de opdracht in praktijk ook wordt uitgevoerd. In de toelichting bij dit antwoord wordt onder andere aangegeven dat er door de omgevingsdiensten regelmatig terugkoppeling plaatsvindt over de voortgang (blijkt bijvoorbeeld uit bestuurlijke overleggen, accountgesprekken en jaarverslagen). In een enkel geval is aangegeven dat dit soms niet het geval is, indien de omgevingsdienst kampt met capaciteitstekort.

In een beperkt deel van de gevallen (6%) wordt de opdracht niet of niet altijd uitgevoerd. In één geval is hier een toelichting bij gegeven, waarin de gemeente aangeeft dat in de praktijk soms bezoeken plaatsvinden zonder afstemming met de accountmanager bij de gemeente.

Diagram 6: Wordt de opdracht in de praktijk ook uitgevoerd? (n=78)

De gemeente geeft hierbij wel aan dat dit proces steeds beter gaat. Slechts een enkele gemeente weet niet of de opdracht in praktijk wordt uitgevoerd.

In een beperkt deel van de gevallen (6%) wordt de opdracht niet of niet altijd uitgevoerd. In één geval is hier een toelichting bij gegeven, waarin de gemeente aangeeft dat in de praktijk soms bezoeken plaatsvinden zonder afstemming met de accountmanager bij de gemeente. De gemeente geeft hierbij wel aan dat dit proces steeds beter gaat. Slechts een enkele gemeente weet niet of de opdracht in praktijk wordt uitgevoerd.

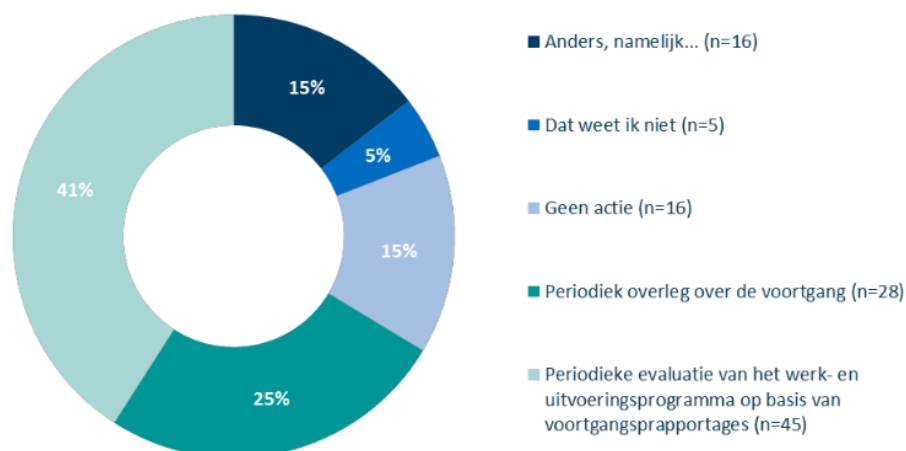
De opdracht wordt conform de afspraken in 2019 uitgevoerd. Met dien verstande dat personeelstekort bij de Omgevingsdienst Groningen en corona ertoe hebben geleid dat niet alle voorgenomen controles konden worden uitgevoerd.

De sturing op de taak van de omgevingsdiensten

De vraag is voorgelegd in hoeverre de gemeente acties onderneemt om te sturen op de taak van de omgevingsdiensten met betrekking tot toezicht en handhaving van de energiebesparings- en informatieplicht. Het onderstaande diagram geeft zicht op de antwoorden vanuit de gemeenten.

In 25 procent van de gevallen vindt periodiek overleg over de voortgang plaats. Een beperkter deel van de gemeenten geeft aan dat er geen actie plaatsvindt (15%) of geeft aan niet te weten of er acties plaatsvinden (5%). In iets meer dan een derde van de gevallen (41%) is een open antwoord gegeven via het antwoord 'anders, namelijk'. Hier geven veel gemeenten aan dat, naast periodiek overleg over de voortgang, ook wordt gestuurd op basis van voortgangsrapportages of het opdrachtformulier. Daarnaast is aangegeven dat er overleg plaatsvindt wanneer dat noodzakelijk is.

Diagram 7: Welke actie(s) heeft uw gemeente/provincie richting de omgevingsdienst ondernomen om te sturen op de taak van de omgevingsdienst m.b.t. toezicht en handhaving van de energiebesparings- en informatieplicht (n=110)

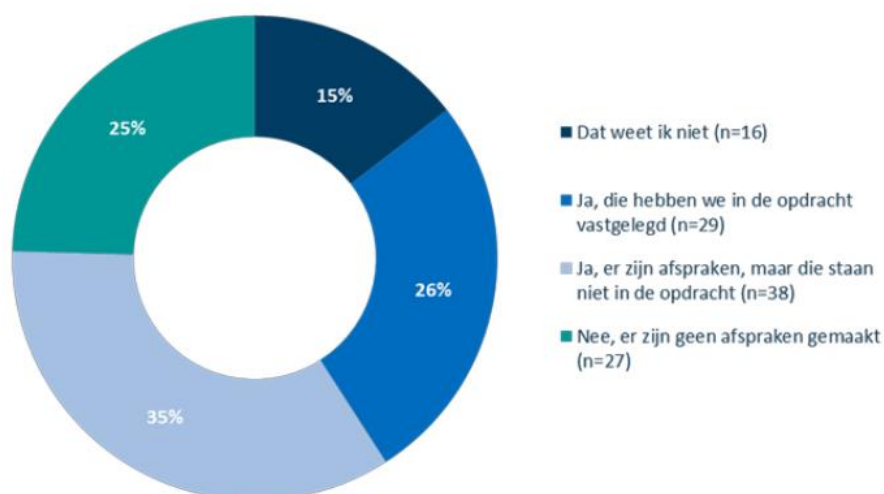

Hoewel de gemeente formeel de sturing heeft, ligt de regie en de mate van sturing vooral bij de Omgevingsdienst Groningen.

Afspraken over monitorings- en verantwoordingsinformatie

De vraag is voorgelegd of afspraken zijn gemaakt tussen de gemeente en de omgevingsdienst over monitorings- en verantwoordingsinformatie met betrekking tot de energiebesparingsplicht. Het onderstaande diagram geeft zicht op de antwoorden vanuit de gemeenten.

Diagram 8: Zijn er afspraken gemaakt tussen uw gemeente/provincie en de omgevingsdienst over de monitorings- en verantwoordingsinformatie m.b.t. de energiebesparingsplicht? (n=110)

Van de gemeenten geeft 35 procent aan dat er weliswaar afspraken zijn gemaakt, maar dat deze niet in de opdracht vermeld staan. Daarnaast geeft 26 procent van de gemeenten aan dat afspraken zijn gemaakt en deze wel in de opdracht zijn vastgelegd. In de toelichting schetsen gemeenten dat informatieverstrekking vaak gebeurt via periodieke tussenrapportages, voortgangsrapportages en/of jaarverslagen. Ook is monitoring en

verantwoording in een enkel geval vastgelegd in de cofinancieringsregeling van de provincie of is vastgelegd dat periodiek overleg wordt gevoerd.

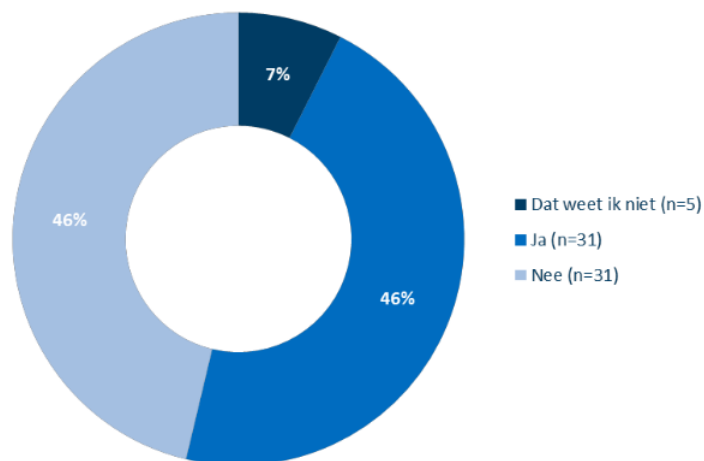
In het geval wel afspraken zijn gemaakt, maar deze niet in de opdracht zijn vastgelegd (35%), is vaak aangegeven dat ook in dit geval monitoring en verantwoording plaatsvindt via periodieke rapportages en/of jaarrapportages, of dat periodiek overleg plaatsvindt. Daarnaast is in een aantal gevallen ook verwoord dat monitorings- en verantwoordingsinformatie nodig is als subsidieverantwoording richting provincies.

De informatieverstrekking met betrekking tot de energiebesparingsplicht vormt onderdeel van de periodieke rapportages van de Omgevingsdienst Groningen.

Afspraken over doelstellingen (KPI's)

Ook is de vraag gesteld of tussen de gemeente en de omgevingsdienst afspraken zijn gemaakt over doelstellingen (KPI's) met betrekking tot de energiebesparingsplicht. Het onderstaande diagram geeft zicht op de antwoorden vanuit de gemeenten.

Diagram 9: Zijn er doelstellingen (KPI's) afgesproken met omgevingsdiensten inzake het aanleveren van monitorings- en verantwoordingsinformatie m.b.t. de energiebesparingsplicht? (n=67)

Iets minder dan de helft van de gemeenten (zie diagram 8) meldt dat er KPI's zijn afgesproken (47%). Een nagenoeg even groot deel (46%) geeft aan dat dit niet het geval is. Daarnaast stelt 8 procent dit niet te weten. In de toelichting melden gemeenten vaak dat er doelstellingen zijn afgesproken over het aantal controles en hercontroles per jaar, de bestede uren en het soort overtreding. Een gemeente geeft bijvoorbeeld aan dat met de omgevingsdienst is afgesproken dat er 19 controles per jaar plaatsvinden zolang de provinciale subsidie loopt (tot en met 2024). In een enkel geval zijn ook doelstellingen afgesproken over een indicatie van de potentiële energiebesparing.

De gemeente Pekela heeft geen afspraken gemaakt met de Omgevingsdienst Groningen over de monitorings- en verantwoordingsinformatie m.b.t. de energiebesparingsplicht. Wel over het aantal jaarlijkse controles.

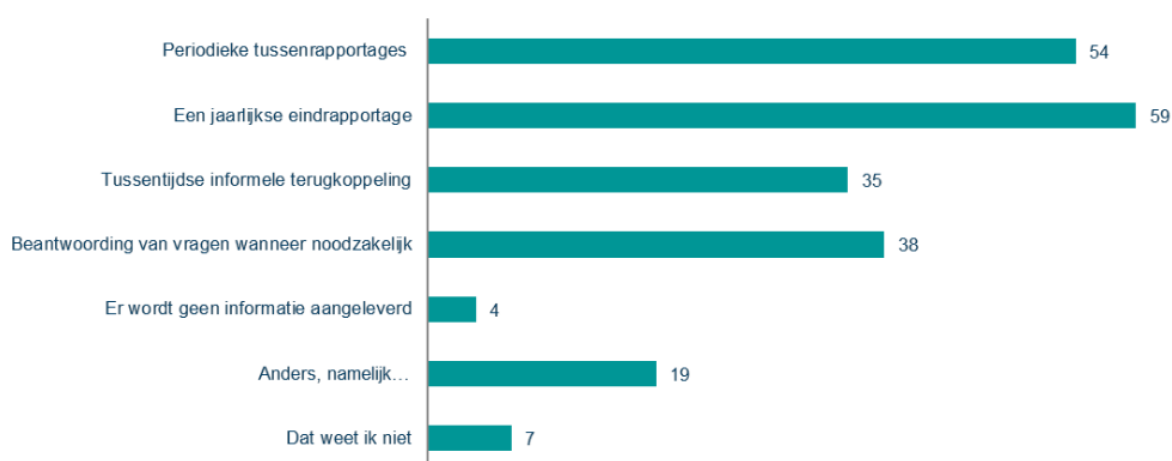
Informatie over de resultaten

Gemeenten is gevraagd op welke wijze zij informatie ontvangen over de resultaten van de handhaving van de energiebesparingsplicht van de omgevingsdienst. De onderstaande tabel geeft zicht op de antwoorden vanuit de gemeenten.

De meeste gemeenten (59) ontvangt jaarlijks een eindrapportage van de omgevingsdiensten, gevolgd door periodieke tussenrapportages (54). Daarnaast wordt in veel gevallen tussentijdse informele terugkoppeling gegeven en worden vragen beantwoord (beide 35). Een beperkt deel van de gemeenten geeft aan het niet te weten (7) of dat er geen informatie wordt aangeleverd (4).

Op het antwoord 'anders, namelijk' (19) vermelden gemeenten dat zij een afschrift van de brief met rapportage die verzonden wordt aan de ondernemer ontvangen, dat zij incidenteel informatie ontvangen via de mail of dat er halfjaarlijkse en jaarlijkse evaluatie plaatsvindt. Daarnaast is door veel gemeenten ook in het open antwoord aangegeven dat zij jaarrapportages of tussenrapportages ontvangen.

Diagram 10: Op welke wijze ontvangt uw gemeente/provincie informatie over de resultaten van de handhaving van de energiebesparingsplicht van de Omgevingsdienst? (Meer antwoorden mogelijk) (n=122)

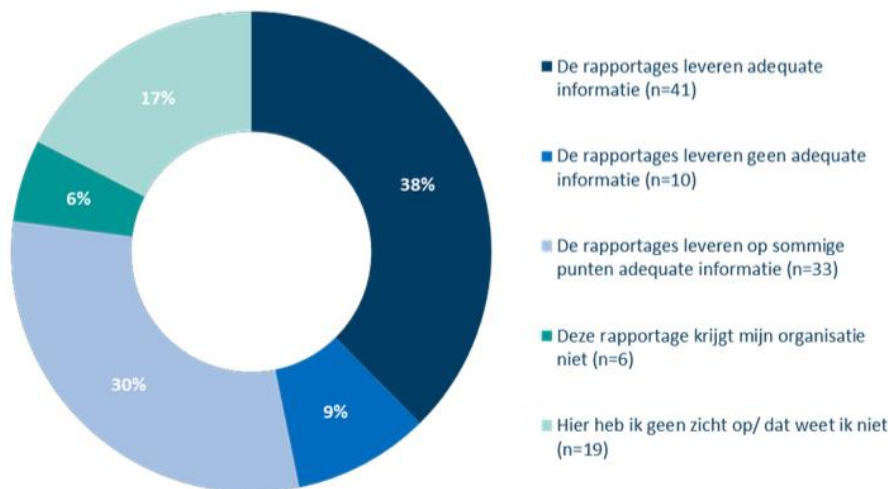

Informatieverstrekking inzake toezicht en handhaving op de energiebesparings- en informatieplicht maakt onderdeel uit van de (periodieke) rapportages van de Omgevingsdienst Groningen.

Adequate informatie over de uitvoering van toezicht en handhaving

De vraag is voorgelegd in hoeverre de rapportages van de omgevingsdienst aan de deelnemende gemeenten adequate informatie geven over de uitvoering van toezicht en handhaving op de energiebesparings- en informatieplicht. Het onderstaande diagram geeft zicht op de antwoorden vanuit de gemeenten.

Diagram 11: Geven de rapportages van de omgevingsdiensten aan de deelnemende gemeenten en provincies adequate informatie over de uitvoering van toezicht en handhaving op de energiebesparings- en informatieplicht? (n=109)

In 38 procent van de rapportages is sprake van adequate informatie. Een aantal gemeenten meldt dat de werkwijze en toelichting op de werkzaamheden duidelijk beschreven zijn en er geen informatie ontbreekt. Een gemeente licht bijvoorbeeld toe dat zij van de zijde van de omgevingsdienst helder uitgelegd krijgen welke werkzaamheden zij hebben uitgevoerd, hoeveel bedrijven nog niet hebben voldaan aan de verplichtingen en welke de vervolgacties zijn.

Ongeveer een derde van de gevallen (30%) leveren de rapportages geen adequate informatie over de bereikte resultaten. In de toelichting geven gemeenten aan dat de concrete energiebesparing die de uitgevoerde toezicht- en handhavingstaken hebben opgeleverd, ontbreekt (CO₂ reductie). Een aantal gemeenten meldt dat deze wens er wel is, en in sommige gevallen hier ook al met de omgevingsdienst aan wordt gewerkt (bijvoorbeeld door het opzetten van een monitoringstool/dashboard). Verder vermeldt een gemeente aan dat de CO₂ reductie momenteel wordt ingeschat, gebaseerd op de resultaten van circa 4.000 controles op de energiebesparingsplicht door de Klimaatroute app. Hieruit blijkt dat gemiddeld per controle ongeveer 25 ton CO₂ kan worden gereduceerd wanneer bedrijven de nog niet uitgevoerde verplichte maatregelen treffen.

Een klein deel van de gemeenten (6%) geeft aan deze rapportages niet te ontvangen. In de toelichting melden zij dat zij ofwel niet om een specifieke rapportage, er nog nadere afspraken over rapportages gemaakt moeten worden of dat de taak niet is belegd bij omgevingsdiensten. Daarnaast heeft 17 procent van de gemeenten niet helder of de rapportages adequate informatie leveren.

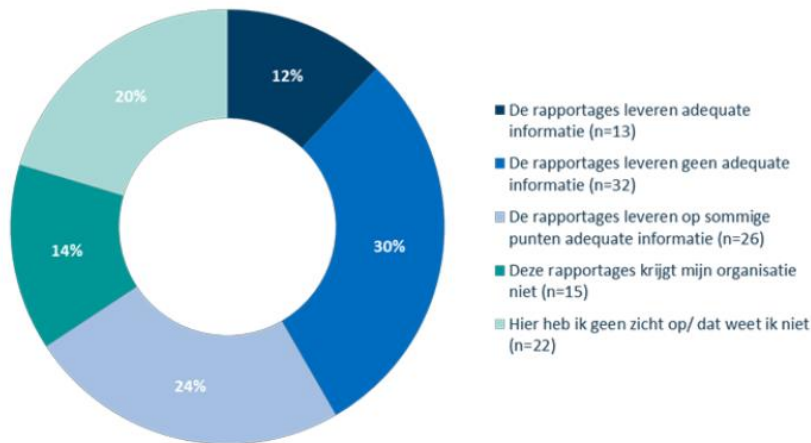
Ook hier geldt dat de informatieverstrekking inzake toezicht en handhaving op de energiebesparings- en informatieplicht onderdeel uitmaakt van de (periodieke) rapportages van de Omgevingsdienst Groningen.

Adequate informatie over de bereikte resultaten

In de enquête is de vraag gesteld in hoeverre de rapportages van de omgevingsdienst aan de gemeenten adequate informatie leveren over de bereikte resultaten (bijv. reductie CO₂ en

vermindering gas- en elektriciteitsgebruik. Het onderstaande diagram geeft zicht op de antwoorden vanuit de gemeenten.

Diagram 12: Geven de rapportages van de omgevingsdiensten adequate informatie aan de deelnemende gemeenten over de bereikte resultaten (wat de energiebesparingsplicht oplevert, bijv. reductie CO₂ en vermindering gas- en elektriciteitsverbruik.) (n=108)

Ongeveer een derde van de gemeenten geeft aan dat de rapportages geen adequate informatie leveren over de bereikte resultaten. In de toelichting melden gemeenten dat de concrete energiebesparing die de uitgevoerde toezicht- en handhavingstaken hebben opgeleverd, ontbreekt (CO₂ reductie). Een aantal gemeenten stelt dat deze wens er wel is, en in sommige gevallen hier ook al met de omgevingsdienst aan wordt gewerkt (bijvoorbeeld door het opzetten van een monitoringstool/dashboard).

Gemeenten die melden dat de rapportages op sommige punten wel adequate informatie leveren (24%), melden veelal hetzelfde als hierboven beschreven, namelijk dat informatie over de gerealiseerde CO₂ reductie in de rapportages ontbreekt. Ook stellen gemeenten dat over de potentiële energiebesparing alleen indicatief wordt gerapporteerd. Een aantal gemeenten erkent dat deze informatie moeilijk in beeld te brengen is. Een gemeente geeft expliciet aan dat inzicht in de resultaten met ingang van een nieuw artikel in de omgevingswet (artikel 18.25a) wel beschikbaar komt.

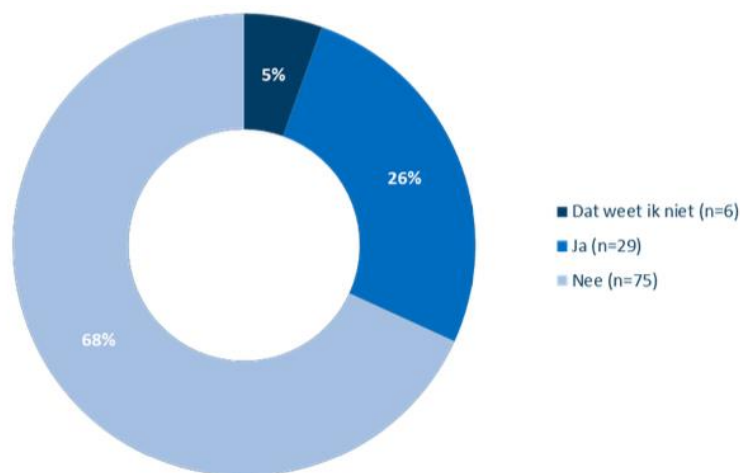
Een klein deel van de gemeenten (12%) verwoordt dat de rapportages adequate informatie leveren over de bereikte resultaten, zoals de bereikte CO₂-reductie. Daarnaast melden gemeenten deze rapportages niet te ontvangen (14%) of hier geen zicht op te hebben (20%).

De rapportages van de Omgevingsdienst Groningen leveren op sommige punten adequate informatie op.

3.5 De eigen uitvoering naast omgevingsdienst

Aan gemeenten is de vraag voorgelegd of zij zelf invulling aan toezicht en handhaving van de energiebesparings- en informatieplicht geven, naast de taken die bij de omgevingsdienst zijn belegd sinds 1 juli 2023. Het onderstaande diagram geeft zicht op de antwoorden vanuit de gemeenten.

Diagram 13: Geeft uw gemeente/provincie zelf invulling aan toezicht en handhaving van de energiebesparings- en informatieplicht energiebesparing naast de taken die bij de omgevingsdienst zijn belegd sinds 1 juli 2023? (n=110)

De meerderheid van de gemeenten (68%) geeft aan dat de gemeente zelf geen invulling geeft aan toezicht en handhaving van de verplichtingen, naast de taken die bij de omgevingsdienst zijn belegd. In de toelichting op dit antwoord melden gemeenten veelal dat alle taken bij de omgevingsdienst zijn belegd en de gemeente geen (aanvullende) taken uitvoert. Een aantal gemeenten verklaart deze kennis niet in huis te hebben, maar wel over de verplichtingen te communiceren.

Daarnaast vermeldt ongeveer een kwart (26%) van de gemeenten dat zij zelf invulling aan de verplichtingen geeft. Drie gemeenten geven bijvoorbeeld aan dat zij eigen toezichthouders hebben die toezien op de niet-basistaakbedrijven. Een van de gemeenten meldt hierbij dat zij energiegegevens opvragen die de omgevingsdienst kan gebruiken voor toezicht en handhaving op de verplichtingen. Een aantal gemeenten voert het toezicht op kantoorgebouwen, die over minimaal energielabel C dienen te beschikken, zelf uit.

Verder voeren twee gemeenten het toezicht en handhaving op de verplichtingen ook na 1 juli 2023 nog zelf uit.⁹ Een aantal gemeenten is zelf actief bij het communiceren, stimuleren en adviseren over de verplichtingen. Daarnaast heeft een gemeente het bedrijf Klimaatroute ingeschakeld voor 'stimulerend toezicht' en het begeleiden van bedrijven bij het nemen van maatregelen. Indien bedrijven niet meewerken en/of het traject afronden, krijgen deze bezoek van de omgevingsdienst voor een controle. Een andere gemeente biedt bedrijven duurzaamheidsscans aan. Tijdens deze bezoeken wijst de gemeente deze bedrijven op de verplichtingen.

⁹ Per 1 juli zijn de energiebesparings- en informatieplicht zijn toegevoegd aan het Basistakenpakket van omgevingsdiensten.

De gemeente Pekela geeft zelf geen invulling aan toezicht en handhaving van de energiebesparings- en informatieplicht energiebesparing, naast de taken die bij de Omgevingsdienst Groningen zijn belegd sinds 1 juli 2023.

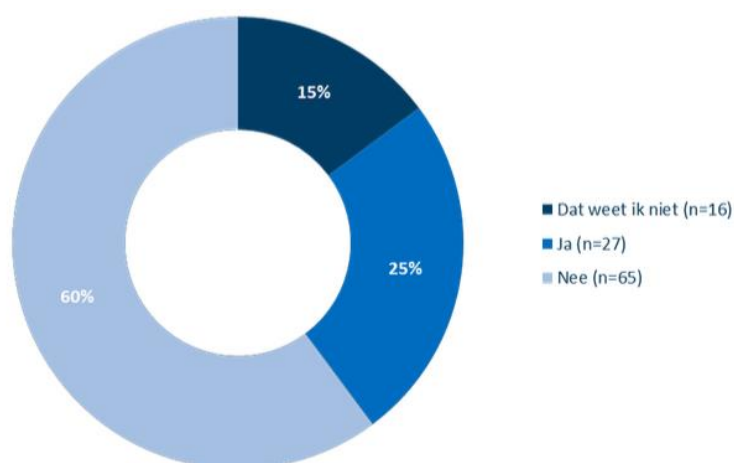
3.6 De informatie-uitwisseling met de gemeenteraad

In het onderzoek is de vraag in hoeverre de gemeenteraad regelmatig, dan wel incidenteel informatie krijgt over de stand van zaken betreffende het toezicht en de handhaving van de energiebesparings- en informatieplicht energiebesparing niet mee genomen.

Vragen of opmerkingen vanuit de gemeenteraad over de uitvoering van toezicht en handhaving op de verplichtingen

De vraag luidde of er wel eens vragen/opmerkingen zijn gekomen van de gemeenteraad over de uitvoering van toezicht en handhaving op de verplichtingen. Het onderstaande diagram geeft zicht op de antwoorden vanuit de gemeenten.

Diagram 14: Zijn er wel eens vragen/opmerkingen gekomen van de gemeenteraad over de uitvoering van toezicht en handhaving op de energiebesparingsplicht door de Omgevingsdienst? (n=108)

De meerderheid van de gemeenten (60%) meldt dat er nooit vragen of opmerkingen vanuit de gemeenteraad zijn gekomen. Een beperkt deel (15%) geeft aan dit niet te weten. Iets meer dan een kwart van de gemeenten (27%) verklaart dat er wel eens vragen of opmerkingen zijn gesteld. Bij een nadere toelichting zijn diverse antwoorden gegeven. Vragen gingen bijvoorbeeld over de werkwijze, de voortgang van de uitvoering van de werkzaamheden (aantal controles, naleefgedrag) en de bereikte resultaten (zie ook de volgende paragraaf). Twee gemeenten geven aan dat de gemeenteraad erg geïnteresseerd is in toezicht en handhaving, ook op energie en duurzaamheid. Vragen gaan dan ook vaak over de hoeveelheid controles en resultaten. Een van de gemeenten vermeldt dat in februari 2023 een motie is ingediend om zo snel mogelijk, maar uiterlijk voor 1 april 2023, met de omgevingsdienst te bespreken de controle en handhaving van beide verplichtingen te intensiveren, inzicht te verstrekken in het aantal gebouwen dat moet voldoen aan de

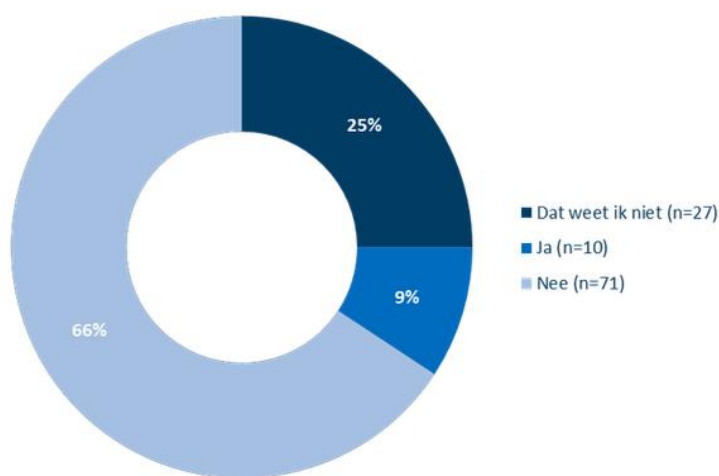
informatieplicht binnen de gemeenten en de gemeenteraad elk half jaar te informeren over de voortgang (aantal bedrijven dat voldoet).

Voor de gemeente Pekela geldt dat er vanuit de raad nooit vragen gekomen over de uitvoering van toezicht en handhaving op de energiebesparingsplicht door de omgevingsdienst.

Vragen of opmerkingen vanuit de gemeenteraad over de resultaten

Ook is geïnformeerd of wel eens vragen/opmerkingen van de Gemeenteraad zijn gekomen over de bereikte resultaten (zoals CO2 reductie). Het onder staande diagram geeft zicht op de antwoorden vanuit de gemeenten.

Diagram 15: Zijn er wel eens vragen/opmerkingen gekomen van de gemeenteraad over de bereikte resultaten (bijv. reductie CO2 en vermindering gas en elektriciteit) van de energiebesparingsplicht? (n=108)

Een meerderheid van de gemeenten (66%) antwoordt dat geen vragen of opmerkingen vanuit de gemeenteraad zijn geformuleerd over de bereikte resultaten. Een kwart (25%) van de gemeenten verklaart dit niet te weten. Een beperkt deel van de gemeenten (9%) geeft aan dat er wel vragen of opmerkingen vanuit de Gemeenteraad zijn gekomen. In de toelichting geven gemeenten aan dat deze vragen of opmerkingen gingen over de gerealiseerde CO2 reductie, over de hoeveelheid controles en naleefgedrag en het type uitgevoerde maatregelen.

Hij

4. De energiebesparings- en informatieplicht: de (uitvoerings)praktijk in Pekela nader belicht

4.1 Inleiding

In deze paragraaf wordt nader ingegaan op de (uitvoerings)praktijk betreffende de energiebesparings- en informatieplicht in de gemeente Pekela. Daarbij komen de volgende aspecten aan de orde: de relatie tussen de gemeente en de Omgevingsdienst Groningen (ODG), de resultaten van gemeentelijk toezicht en handhaving; de organisatie van het toezicht; de resultaten van uitvoering in cijfers; de voortgangsrapportages en een vooruitblik op de toekomst.

4.2 De rol van de Groningse Omgevingsdienst

De Groningse gemeenten en de provincie Groningen zijn als bevoegd gezag verantwoordelijk voor het uitvoeren van taken die voortkomen uit de milieuwetgeving. In 2022 is echter door bedrijven, instellingen en het bevoegd gezag aangegeven het toezicht bij voorkeur door één partij te laten uitvoeren. Dit is efficiënter en verlaagt de lastendruk. De energiebesparings- en informatieplicht zijn daarom toegevoegd aan het Basistakenpakket van omgevingsdiensten per 1 juli 2023. Onder deze taken vallen ook energie gerelateerde werkzaamheden, zoals het toezien op naleving van de energiebesparingsplicht, de Informatieplicht energiebesparing en het beoordelen van energiebesparingsonderzoeken. De energiebesparingsplicht vormt een apart taakveld onderdeel van het VTH-stelsel (Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving). Het is dus de omgevingsdienst die het toezicht uitvoert in opdracht van het bevoegd gezag.

4.3 De resultaten van toezicht en handhaving

Er is gedeeltelijk zicht op het aantal bedrijven dat valt onder de energiebesparings- en informatieplicht. Deze informatie verzamelt de omgevingsdienst zelf, wordt gedownload via het e-loket van RVO.nl (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland) en wordt gecombineerd met bedrijven waarvan bekend is dat ze aan de energiebesparingsplicht moeten voldoen. De informatie ontbreekt in sommige gevallen omdat er geen structurele opdracht is om energietoezicht uit te voeren, uitsluitend kleine deelopdrachten. Daardoor zijn bedrijven niet structureel aangeschreven op de informatieplicht. De omgevingsdienst heeft acties ondernomen om (volledig) inzicht te krijgen door bedrijven aan te schrijven via de versterkte uitvoering energiebesparings- en informatieplicht en door het opvragen van energiegegevens door milieutoezichthouders.

Er bestaat gedeeltelijk zicht op het aantal bedrijven dat zich niet aan de informatieplicht energiebesparing houdt. Deze informatie verzamelt de omgevingsdienst zelf, wordt

gedownload via het e-loket van RVO.nl en wordt gecombineerd met bedrijven waarvan bekend is dat ze aan de energiebesparingsplicht moeten voldoen. De informatie ontbreekt in sommige gevallen omdat er geen structurele opdracht is om energietoezicht uit te voeren, uitsluitend kleine deelopdrachten. Daardoor zijn bedrijven niet structureel aangeschreven op de informatieplicht. De omgevingsdienst heeft acties ondernomen om (volledig) inzicht te krijgen door bedrijven aan te schrijven via de versterkte uitvoering energiebesparings- en informatieplicht en door het opvragen van energiegegevens door milieutoezichthouders. Er wordt per brief of e-mail contact gemaakt met bedrijven die niet voldoen aan de informatieplicht energiebesparing.

4.4 De organisatie van het toezicht

De omgevingsdienst handhaaft op de uitvoering van de energiebesparingsplicht en informatieplicht energiebesparing door specifieke energiecontroles uit te voeren aan de hand van de erkende maatregelenlijst. Het aantal bedrijven dat per jaar wordt gecontroleerd wordt bepaald aan de hand van de meldingen in het E-loket en de beschikbare capaciteit, omdat deelopdrachten ontbreken. Naar schatting heeft de omgevingsdienst nog 5-10 jaar nodig om alle bedrijven en instellingen binnen de gemeente/provincie te controleren op de energiebesparings- en informatieplicht.

De omgevingsdienst stelt prioriteit in de te controleren bedrijven op basis van een eigen risicoanalyse die specifiek gericht is op de energiebesparingsplicht, op basis van de rubricering die RVO toevoegt aan de informatieplicht rapportages en op basis van een meer algemene risicoanalyse vanuit VTH op het gebied van milieu. De omgevingsdienst gebruikt zoveel mogelijk datamodellen om tot prioritering te komen.

4.5 De resultaten van de uitvoering in cijfers

Onderstaande tabel bevat informatie over het aantal gecontroleerde bedrijven en de ureninzet op jaarbasis door de omgevingsdienst in de periode 2019 – 2023.

Jaar	Aantal bedrijven gecontroleerd	Ureninzet op jaarbasis
2019	15	150
2020	16	160
2021	0	0
2022	0	0
2023	6	60

Onderstaande tabel bevat informatie over het percentage bedrijven waar overtredingen zijn aangetroffen voor en na hercontrole tussen 2019 en 2023.

Jaar	% overtredingen bij eerste controle	%overtredingen bij hercontrole
2019	80	-
2020	-	-
2021	-	-
2022	-	-
2023	-	-

Onderstaande tabel bevat informatie over het aantal jaarlijks geconstateerde overtredingen tussen 2019 en 2023.

Jaar	Aantal overtredingen
2019	-
2020	-
2021	Geen taak van de omgevingsdienst
2022	Geen taak van de omgevingsdienst
2023	-

Onderstaande tabel bevat per jaar informatie over het aantal bedrijven dat een 'vooraankondiging last onder dwangsom' of overige repressieve handhaving heeft ontvangen tussen 2019 en 2023.

Jaar	Vooraankondiging last onder dwangsom	Overige repressieve handhaving opgelegd
2019	-	-
2020	1	-
2021	Geen taak	Geen taak
2022	Geen taak	Geen taak
2023	-	-

In het geval er repressieve handhaving heeft plaatsgevonden, zijn de volgende sancties opgelegd: Er is een vooraankondiging lasten onder dwangsom verstuurd.

De omgevingsdienst heeft zicht op het energiebesparingspotentieel bij bedrijven en instellingen. Het energiebesparingspotentieel bij bedrijven en instellingen in de gemeente is 9% op gasverbruik en 10% op elektriciteitsverbruik. Dit blijkt uit onderzoek van de omgevingsdienst Groningen. De omgevingsdienst heeft geen inzicht in de totaal gerealiseerde energiebesparing per jaar in termen van kWh stroom en m³ gas.

4.6 De voortgangsrapportages

Historie energietoezicht ODG 2017-2023

De ODG heeft van 2017 tot 2020 op initiatief van de provincie Groningen het project Energiebesparing bij bedrijven uitgevoerd. Voor nagenoeg alle gemeentes en de provincie is een project gestart. Er was beperkt budget beschikbaar, waardoor het budget op basis van kengetallen is verdeeld over de bevoegde gezagen. In totaal zijn ruim 500 bedrijven aangeschreven en ruim 400 bedrijven gecontroleerd. Het project EBB heeft geen vervolg gekregen, maar in de periode 2020-2023 zijn enkele meerwerkopdrachten uitgevoerd voor de gemeentes Westerkwartier, Veendam en Eemsdelta. In 2020-2023 is wel gebruikt gemaakt van de versterkte uitvoering energiebesparings- en informatieplicht (VUE). Binnen dit project zijn de volgende diensten uitgevoerd voor de gemeente Pekela:

Controle	Aantal
Ambtshalve wijziging vergunning energie	-
Advisering energie bij vergunningen	-
Administratieve controle	3
Advisering energie bij toezicht	
Toezicht locatiegebonden energie	28
Toezicht locatiegebonden energie VUE	2
Hercontrole	10
Hercontrole VUE	-
Vooraankondiging opstellen	1
Totaal	44

Jaarrapportage 2022

In de rapportage worden de algemene ontwikkelingen in de dienstverlening van de ODG op regionaal niveau en voor de gemeente specifiek gedeeld. Voor de gemeente Pekela werd in 2022 alleen energietoezicht uitgevoerd vanuit het project Versterkte uitvoering energiebesparings- en informatieplicht (VUE). Er zijn 16 controles uitgevoerd. Voor de gemeente Pekela waren 13 procent van de bedrijven in overtreding. Daarbij is in alle gevallen gekozen voor het handhavingsinstrument waarschuwingsbrief met eerste hercontrole.

Resultaten energietoezicht ODG 2023

Er is vanuit het rijk extra subsidie (o.a. SPUK extra toezicht en handhaving energiebesparingsplicht en subsidieregeling Versterkte uitvoering energiebesparing- en informatieplicht VUE3) beschikbaar gesteld aan de ODG om het energietoezicht en handhaving versterkt uit te voeren. Daarmee is extra capaciteit ingezet om energiecontroles uit te voeren. Ook is in 2023 een portefeuilleaanpak gestart. Naast deze werkzaamheden voert de omgevingsdienst Groningen energietoezicht uit bij BRZO (Besluit risico's zware ongevallen) inrichtingen in Groningen, Friesland en Drenthe en bij provinciale inrichtingen in Groningen.

4.7 Uitvoering energietoezicht 2024

In 2024 wordt verder gegaan met het uitvoeren van energietoezicht. Tevens wordt er gewerkt aan kwalitatieve verbetering via opleidingen. De werkvoorraad komt voor het overgrote deel door de informatieplicht energiebesparing. Er is per gemeente/provincie een voorlopige werkverdeling gemaakt voor 2024 op basis van gegevens van 1 december 2023. Voor de gemeente Pekela gaat het om 8 (7 gemeente, 1 provincie) te controleren bedrijven.

De ODG krijgt inzicht in de doelgroep op basis van een locatiebestand waarin alle milieurelevante bedrijven geïdentificeerd worden. Deze lijst wordt vergeleken met een aantal databronnen, inclusief eerdere projecten binnen de ODG en opgevraagde gegevens door milieutoezichthouders. Wanneer een bedrijf wel energierelevant is, maar zich niet heeft gemeld, wordt deze aangeschreven. Bij het prioriteren van controles neemt de ODG de prioritering van de RVO over, met de kanttekening dat recent gecontroleerde bedrijven lager op de prioriteit komen.

4.8 Memo business case¹⁰

Vanaf 1 juli 2023 is het toezicht en de handhaving op energiebesparingsplicht van bedrijven onderdeel van het basistakenpakket van omgevingsdiensten. De dienst heeft in een eerder stadium aangegeven dat invoering vanaf 1 januari 2024 wordt nagestreefd. Hiervoor is een business case opgesteld waarmee de gemeente instemt. Het is nog niet precies bekend welke omvang de taken inhouden, omdat het beeld van het aantal bedrijven nog onvolledig is en de frequentie van de bezoeken ook nog niet duidelijk is.

De Omgevingsdienst Groningen geeft aan in 2024 te kiezen voor een pragmatische invulling van het toezicht en handhaving op de energiebesparingsplicht. Dat betekent dat de dienst in 2024 (onder verantwoordelijkheid van de ODG) in gezamenlijkheid met de Gemeente Groningen de taken gaat uitvoeren en uitwerken in een realistisch tempo. Deze periode benutten wordt tevens om ervaringscijfers te verkrijgen, bijvoorbeeld over het aantal energierelevante inrichtingen, benodigde toezichtfrequentie en de benodigde omvang van handhaving, zodat de voorlopige berekeningen als een eerste beeld op basis daarvan kan worden getoetst aan gegevens uit de praktijk. De ODG en de gemeente sluiten daarvoor een samenwerkingsovereenkomst met een looptijd tot eind 2024.

Qua prioritering start de OGD met het toezicht bij bedrijven met het grootste besparingspotentieel, en verder worden bedrijven aangeschreven, die nog niet aan de meldingsplicht hebben voldaan. Hiermee zou in gezamenlijkheid een significante hoeveelheid aan beschikbare expertise en capaciteit ontstaan op basis waarvan (voorlopig) een adequate uitvoering van de wettelijke taak geborgd is.

Bovenstaande aanpak is pragmatisch en tevens kostenneutraal, omdat de financiering voor de pool met energiespecialisten wordt namelijk gedekt deels uit de tijdelijke Rijkssubsidie SPUK- THE en deels vanuit de bestaande begroting van de Gemeente Groningen.

¹⁰ Deze gegevens zijn onder meer ontleend aan: Omgevingsdienst Groningen, *Memo Toezicht en handhaving energiebesparingsplicht*, Groningen, 30 november 2023.

Aanpak 2025 en verder: uitvoering toezicht en handhaving energiebesparingsplicht

Medio 2024 is een projectplan opgesteld, dat ter besluitvorming is voorgelegd aan het Bestuur. Dit plan vormt de basis voor de uiteindelijke inrichting van deze taak. De uitwerking van het plan zal dan ook, op basis van vergaarde data en inzichten uit de uitvoeringspraktijk, zicht geven op o.a.:

- omvang van het energierelevante inrichtingenbestand per deelnemer;
- realistische kengetallen op de relevante producten;
- beleidskeuzes zoals; varianten in toezicht frequenties en de diepgang van toezicht;
- werkwijzen/methodes (denk bijv. aan risicogericht/informatie gestuurd).

Bovenstaande wordt vervolgens in het projectplan verwerkt in een aantal scenario's waarbij de combinatie van beleidskeuzes en het aantal energierelevante inrichtingen per deelnemer de ingrediënten vormen voor de benodigde financiële dekking (per deelnemer per jaar). Voor het opstellen van de businesscase stelt de ODG in 2024 een projectleider aan. De kosten voor de inhuur van deze medewerker zullen door het bestuur moeten worden gedragen. Inmiddels in het team dat het projectplan gaat uitvoeren uitgebreid tot acht personen.

Bijlage 1: Onderzoeksproces, onderzoeksmethoden en de kwaliteit van de informatie

Inleiding

Om antwoord te geven op de gestelde onderzoeksvragen zijn in dit onderzoek verschillende onderzoeksmethoden gehanteerd. In onderstaande paragrafen worden deze kort toegelicht en wordt daarnaast een beschrijving gegeven van het onderzoeksproces en de kwaliteit van de opgehaalde informatie.

Onderzoeksproces

Leden van de NVVR zijn rekenkamers en rekenkamercommissies van gemeenten, provincies en waterschappen. In totaal doen er 109 rekenkamers en rekenkamercommissies mee aan het onderzoek. Zij zien gezamenlijk toe op de inkomsten en uitgaven van 111 gemeenten en 12 provincies. Voor de energiebesparings- en informatieplicht wordt een belangrijk deel van de taken uitgevoerd door omgevingsdiensten (zie ook hoofdstuk 3). Om de doorwerking van de energiebesparings- en informatieplicht te bezien zijn daarom de 28 omgevingsdiensten die werken in opdracht van de 111 gemeenten en 12 provincies bevraagd middels een online enquête. Omdat voor sommige provincies meerdere omgevingsdiensten het toezicht en de handhaving uitvoeren, ligt het aantal door omgevingsdiensten ingevulde enquêtes hoger dan het aantal deelnemende gemeenten en provincies (namelijk 133).

De voorbereidingen voor het onderzoek zijn gestart in december 2023. Middels een digitale bijeenkomst is informatie aan de deelnemende rekenkamers verschaft. Aan hen is gevraagd informatie en contactgegevens aan te leveren bij een door het onderzoeksteam voor dit onderzoek aangemaakt e-mailadres. Vanuit deze groep is op basis van vrijwilligheid ook een begeleidingscommissie voor het onderzoek ingesteld.

De rekenkamers hebben vervolgens in februari 2024 contactgegevens aangeleverd aan de onderzoekers van medewerkers bij gemeenten en omgevingsdiensten die zich met de energiebesparings- en informatieplicht bezig houden. Zij zijn de doelgroep van de enquête. Gelijktijdig met het verzamelen van de contactgegevens hebben in februari 2024 eerste verkennende gesprekken plaatsgevonden met een aantal gemeenten en omgevingsdiensten. Deze gesprekken hadden als doel de beleids- en uitvoeringspraktijk inzichtelijk te maken voor de onderzoekers. Op deze wijze is er een enquête opgesteld die recht doet aan de beleids- en uitvoeringspraktijk. Deze enquête is medio februari afgestemd met de begeleidingsgroep. Vervolgens heeft het onderzoeksteam deze enquête geprogrammeerd en begin maart getest met de mensen die eerder hadden deelgenomen aan de verkennende interviews.

Het onderzoek betreft naast een beleidsonderzoek, ook een onderzoek naar de uitvoering. Artikel 184 lid 4 van de gemeentewet en artikel 185 lid 4 van de provinciewet verplicht de deelnemende rekenkamers bij een onderzoek naar de uitvoering de gemeenteraden, het college van B&W en de rekenkamers die horen bij dezelfde betreffende omgevingsdienst op

de hoogte te stellen van het onderzoek. Vanwege de efficiëntie heeft het onderzoeksteam deze informatiemail op 8 maart 2024 namens de deelnemers van het onderzoek naar de raden van niet deelnemende gemeenten gestuurd vanuit het voor dit onderzoek aangemaakte e-mailadres.

De enquête kon door de betrokkenen bij gemeenten, provincies en omgevingsdiensten worden ingevuld vanaf begin maart tot en met eind april 2024. Gedurende deze periode heeft het onderzoeksteam vragen van deelnemers beantwoord, herinneringen verstuurd en in sommige gevallen gebeld om te herinneren. Uiteindelijk hebben alle deelnemende gemeenten, provincies en omgevingsdiensten de enquête ingevuld. De respons is hiermee uiteindelijk 100% geweest.

De ingevulde gegevens van de gemeenten, provincies en bijbehorende landden uiteindelijk in een factsheet. De opzet van deze factsheet is begin maart door de onderzoekers opgesteld en medio maart naar de begeleidingsgroep verzonden voor feedback. De opmerkingen van de begeleidingsgroep zijn verwerkt in de uiteindelijke opzet van de factsheet.

De factsheet bevat de gecombineerde ingevulde gegevens van een gemeenten of provincie en de bijbehorende omgevingsdienst. De op maat gemaakte factsheet per gemeente/provincie zijn verstuurd ter schriftelijke validatie naar de partijen die de gegevens voor deze factsheet hebben aangeleverd (gemeente en/of provincie en bijbehorende omgevingsdienst). Deze validatie is gestart medio april en is eind mei afgerond.

Eind mei hebben ook focusgroepen plaatsgevonden met een selectie van gemeenten, provincies en omgevingsdiensten. In deze focusgroepen zijn de resultaten besproken en hebben de onderzoekers de mogelijkheid gehad om verder door te vragen naar werkwijzen en opvallende uitkomsten. Daarnaast is in deze periode ook gestart met het schrijven van voorliggende conceptrapportage. Deze is op 29 mei aangeleverd bij de begeleidingscommissie.

Afstemming met de Algemene Rekenkamer

De Algemene Rekenkamer voert een onderzoek uit naar het landelijk beleid omtrent de energiebesparings- en informatieplicht. Gedurende het onderzoek heeft aan begin van het onderzoek, tussentijds en aan het einde van het onderzoek afstemming plaatsgevonden met de onderzoekers van de Algemene Rekenkamer over de uitkomsten van beide onderzoeken.

Onderzoeksmethoden en kwaliteit

Kort samengevat zijn de onderstaande onderzoeksmethoden gebruikt:

Deskstudie

Als onderdeel van dit onderzoek zijn gemeenten, provincies en omgevingsdiensten gevraagd om relevante documenten met Ecorys te delen ter aanvulling op de enquête. Voorbeelden van uitgevraagde bestanden zijn begrotingen, jaarverslagen, werkplannen en uitvoeringsovereenkomsten die inzicht bieden in de afspraken en resultaten hiervan tussen gemeenten of provincies en de omgevingsdienst. Er is geen volledige lijst met documenten

bijgevoegd aan de rapportage, omdat sommige documenten vertrouwelijk zijn. Wel is een literatuurlijst opgenomen, waarin openbaar beschikbare documenten in zijn opgenomen die geciteerd zijn in de onderzoeksrapportage. Zowel in het uitwerken van de rapportage (overkoepelend) als de factsheets (specifiek per gemeente, provincie en/of omgevingsdienst) is een analyse van de aangeleverde documenten gemaakt.

Voor de analyse hebben we gebruik gemaakt van het programma AtlasTI. In totaal zijn 620 documenten aangeleverd. Deze zijn ingeladen in AtlasTI en gecategoriseerd per gemeente, provincie en omgevingsdienst. Vervolgens zijn ze ook gecategoriseerd naar type document (memo/toelichting, opdrachtverlening, begroting, budget, jaarstukken, werkprogramma's, voortgangsverslagen, evaluaties, overig). De documenten zijn daarna gecodeerd aan de hand van de volgende begrippen: energie, duurzaamheid, energiebesparing(plicht), informatieplicht, onderzoeksplicht, energiecontroles/EML-controles, VUE, SPUK-THE regeling, opdracht, basistaken, aanvullende taken, energiebesparingspotentieel, urenbesteding. De tabellen met onder andere aantal uitgevoerde (energie)controles, urenbesteding, aantal begrote uren, energiebesparingspotentieel hebben extra aandacht gekregen en zijn toegevoegd aan de factsheets waar relevant.

Enquête

Om het overgrote deel van de resultaten voor dit onderzoek te genereren is een enquête uitgezet bij alle gemeenten, provincies en omgevingsdiensten die vanuit de deelnemende rekenkamers onderdeel zijn van het onderzoek. De enquête is geprogrammeerd en uitgezet in het programma Medallia (voorheen Checkmarket). De meeste vragen zijn meerkeuzevragen, maar soms is om een toelichting of om het delen van cijfers gevraagd via een open vraag. Ook is bij een aantal vragen de mogelijkheid gegeven documenten te uploaden. Deze zijn meegenomen in de deskstudie. De opzet van de enquête is in de bijlage opgenomen (wordt later in PDF toegevoegd).

De uiteindelijke respons van de enquête was 100%. Wel heeft het team een aantal ingrepen gedaan om de kwaliteit van de respons te verhogen:

- een aantal enquêtes zijn handmatig door de onderzoekers ingevoerd, nadat informatie schriftelijk aan ons was aangeleverd;
- enquêtes die maar gedeeltelijk of met non-informatie waren ingevuld, zijn uit het bestand verwijderd;
- een aantal gemeenten had twee medewerkers de enquête (deels) laten invullen. deze gegevens zijn samengevoegd tot één respons;
- wanneer op basis van de hoor-wederhoor ronde (zie hieronder) wijzigingen zijn aangegeven, zijn deze ook in het bestand doorgevoerd.

Factsheets

Op basis van de resultaten van de enquête en deskstudie zijn per individuele deelnemende overheid (111 gemeenten en 12 provincies) factsheets opgesteld. De basis voor deze factsheets waren de antwoorden van de gemeenten en/of provincie en de bijbehorende omgevingsdienst. In deze factsheets is het antwoord van de gemeente of provincie op de enquête met het antwoord van de bijbehorende omgevingsdienst in één factsheet gecombineerd. Wanneer er in de factsheet geen gegevens beschikbaar waren, zijn hier door

de onderzoekers vragen bij geformuleerd voor tijdens het wederhoor (validatie). Deze factsheets zijn uitgestuurd naar de betrokkenen.

Wederhoor

Om de opgehaalde informatie in de opgestelde factsheet bij de deelnemende overheden te valideren heeft een schriftelijke validatieronde plaatsgevonden (wederhoor). Als onderdeel van deze schriftelijke validatie kregen overheden de mogelijkheid bepaalde informatie nog te wijzigen, aan te vullen en/of te reageren op eventuele vragen die door de onderzoekers zijn gesteld. Waar nuttig en noodzakelijk is dit ook in het databestand doorgevoerd. Het aantal terugontvangen en geverifieerde factsheets bedroeg 109, oftewel 88% van het totaal.

Daarvan zijn 11 van de 12 factsheets voor provincies gevalideerd en 98 van de 111 gemeentelijke factsheets. Van de gemeentelijke factsheets, zijn 46 factsheets door zowel de gemeente als omgevingsdienst gevalideerd, 18 alleen door de gemeente en 34 alleen door de omgevingsdienst. Voor de provinciale factsheets zijn 4 factsheets door zowel de provincie als de omgevingsdienst gevalideerd, 4 alleen door de provincie en 3 alleen door de omgevingsdienst.

Focusgroepen

Om de opgehaalde resultaten vanuit de deskstudie en enquête te valideren en verdiepen hebben drie focusgroepen plaatsgevonden (gemeenten, provincies, omgevingsdiensten). Voor deze focusgroepen is een (random) selectie van gemeenten, provincies en omgevingsdiensten uitgenodigd. Uiteindelijk waren er zes gemeenten, zes provincies en tien omgevingsdiensten bij de focusgroepen aanwezig. Tijdens de bijeenkomsten zijn nuttige aanvullende resultaten, zoals knelpunten bij omgevingsdiensten die invloed hebben op de uitvoering van toezichts- en handhavingstaken, opgehaald.

Kwaliteit van de informatie

Zoveel mensen, zoveel wensen, klinkt een bekend gezegde. Dit geldt zeker ook voor de wijze waarop de energiebesparings- en informatieplicht is ingeregeld bij gemeenten, provincies en omgevingsdiensten. Tijdens het onderzoek werd duidelijk dat er veel uiteenlopende werkwijzen zijn. De vraagstelling in de vragenlijst sloot, ondanks onze voorbereiding met de verkennende interviews, dan ook niet altijd aan bij de realiteit van alle gemeenten. Wij hebben hier regelmatig vragen over gekregen en verduidelijkende e-mails over ontvangen. Ook in de focusgroep werd duidelijk dat er verschillen zijn tussen gemeenten, provincies en omgevingsdiensten in beleid en uitvoering. In onze optiek is dit met een dergelijke uiteenlopende handelwijze onontkoombaar.

De keuze om te werken met een link die binnen de organisatie doorgestuurd kon worden, had als keerzijde dat de enquête niet tussentijds afgesloten kon worden. In de focusgroepen is benoemd dat dit onhandig was. Voor een eventueel vervolgonderzoek of volgend Doemee onderzoek kan hier rekening mee gehouden worden.

Daarnaast is zowel tijdens de focusgroepen als door deelnemende rekenkamers aangegeven dat het soms lastig was het juiste ambtelijke contactpersoon binnen de gemeente of provincie te achterhalen om de enquête in te vullen en documenten aan te leveren. Indien

de enquête uiteindelijk niet door de juiste persoon is ingevuld, kan dit de datakwaliteit negatief hebben beïnvloed.

De schriftelijke validatie van de factsheets heeft veel nuttige en soms noodzakelijke aanvullende informatie opgeleverd. Hier hadden gemeenten, provincies en omgevingsdiensten de mogelijkheid te reflecteren op hun aangeleverde informatie en ook een duiding mee te geven. Wij hebben deze fase als zeer waardevol ervaren.

Tegelijkertijd hebben niet alle gemeenten en provincies en omgevingsdiensten alle gewenste informatie weten te achterhalen. Hierdoor zijn er in de analyses dan soms ook weinig waarnemingen. Dit geldt met name bij de vragen over de bereikte resultaten en de impact van de energiebesparings- en informatieplicht. Waarbij moet worden opgemerkt, dat het bijhouden hiervan en het rapporteren hierover niet altijd tot de taken/opdracht van de omgevingsdienst behoort.

Bijlage 2: Overzicht van de overheden die aan het onderzoek hebben deelgenomen.

Provincies	
Drenthe	Noord-Brabant
Flevoland	Noord-Holland
Friesland	Overijssel
Gelderland	Utrecht
Groningen	Zeeland
Limburg	Zuid-Holland
Omgevingsdiensten	
DCMR Milieudienst Rijnmond	Omgevingsdienst Regio Arnhem
Fryske Utlfieringstsjist Miljeu en Omjouwing	Omgevingsdienst Regio Nijmegen
Omgevingsdienst Brabant Noord	Omgevingsdienst Regio Utrecht
Omgevingsdienst de Vallei	Omgevingsdienst Twente
Omgevingsdienst Flevoland, Gooi en Vechtstreek	Omgevingsdienst Veluwe
Omgevingsdienst Groningen	Omgevingsdienst West-Holland
Omgevingsdienst Haaglanden	Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid
Omgevingsdienst IJmond	Omgevingsdienst Zuidoost Brabant
Omgevingsdienst IJsselland	RUD Drenthe
Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant	RUD Limburg-Noord
Omgevingsdienst Midden-Holland	RUD Utrecht
Omgevingsdienst Noord-Holland Noord	RUD Zeeland
Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied	RUD Zuid-Limburg
Gemeenten 100.000+ inwoners	
Alkmaar	Haarlemmermeer
Alphen aan de Rijn	Leeuwarden
Deventer	Leiden
Dordrecht	Nijmegen
Eindhoven	Venlo
Emmen	Westland
Enschede	Zoetermeer
Groningen	Zwolle
Gemeenten 50.000 – 100.000 inwoners	
Almelo	Lansingerland
Assen	Midden-Groningen
Barneveld	Nieuwegein
Capelle aan den IJssel	Oss
De Fryske Marren	Purmerend
Den Helder	Sittard-Geleen
Gouda	Vijfheerenlanden
Heerlen	West Betuwe
Hilversum	Westerkwartier
Katwijk	Zeist
Krimpenerwaard	

Gemeenten 30.000 – 50.000 inwoners	
Aalsmeer	Oldenzaal
Berg en Dal	Opsterland
Bodegraven-Reeuwijk	Overbetuwe
Coevorden	Peel en Maas
De Bilt	Renkum
Gorinchem	Schouwen-Duiveland
Het Hogeland	Soest
Hollands Kroon	Teylingen
Huizen	Tynaarlo
IJsselstein	Valkenswaard
Kerkrade	Waddinxveen
Landgraaf	Wageningen
Maassluis	Wijchen
Midden-Drenthe	Zaltbommel
Molenlanden	Zuidplas
Nijkerk	Zutphen
Gemeenten minder dan 30.000 inwoners	
Aa en Hunze	Leiderdorp
Albrandswaard	Losser
Beesel	Neder-Betuwe
Beuningen	Nederweert
Bloemendaal	Oegstgeest
Borger-Odoorn	Ooststellingwerf
Brunssum	Pekela
Bunschoten	Rhenen
Buren	Scherpenzeel
Culemborg	Steenbergen
Dalfsen	Tubbergen
De Wolden	Voorschoten
Dinkelland	Wassenaar
Druten	Waterland
Geertuidenberg	Westerwolde
Heerde	Weststellingwerf
Heumen	Wijdmeren
Kaag en Braassem	Woensdrecht
Koggenland	Woudenberg
Krimpen aan de IJssel	Zeewolde